

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Кафедра мовної підготовки іноземних
громадян

Co-funded by
the European Union

МАТЕРІАЛИ

**V Всеукраїнської науково-практичної
студентської онлайн-конференції
«НАУКОВА СПІЛЬНОТА СТУДЕНТІВ
XXI СТОЛІТТЯ»**

13 жовтня 2022 року

Суми 2022

УДК: 811'243:37(063)

Н 34

Редакційна колегія:

О. П. Сидоренко, кандидат педагогічних наук, доцент;

Л. В. Біденко, кандидат педагогічних наук, доцент;

С. С. Зайцева, кандидат наук із соціальних комунікацій

Н 34 Наукова спільнота студентів XXI століття : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної студентської онлайн-конференції / упоряд. : О. П. Сидоренко, С. С. Зайцева, Т. Г. Чернишова. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 141 с.

Матеріали містять тексти доповідей учасників V Всеукраїнської науково-практичної студентської онлайн-конференції «Наукова спільнота студентів XXI століття». Збірник матеріалів конференції підготовлено в рамках першого етапу реалізації Модуля Жан Моне «Європейські цінності міжкультурного діалогу в галузі освіти: міждисциплінарний та інклюзивний підходи» («European values of intercultural dialogue in education: interdisciplinary and inclusive approaches» – EUROVALID), номер 101085224.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст, правдивість наведених наукових результатів дослідження несуть автори опублікованих матеріалів.

УДК: 811'243:37(063)

© Колектив авторів, 2022
© Сумський державний університет, 2022

Кумар Маніш, студент МЦ.м-116 ан, Індія
Науковий керівник: Чернякова А. В., к.пед.н., доцент
кафедри мовної підготовки іноземних громадян,
м. Суми, Сумський державний університет

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Актуальність проблеми. Дослідники процесів суспільного розвитку різних країн все частіше звертаються до аналізу феноменів, які, попри розгортання глобалізації, зберігають свою самобутність, а їхня дія проявляється різноаспектно. Серед таких феноменів – культурне розмаїття. Носіями такої культурної різноманітності є представники різних етнічних спільнот, які складають етнонаціональну структуру поліетнічного, зрештою – багатокультурного суспільства, зокрема освітнього простору.

Останні наукові розвідки на кафедрі мовної підготовки іноземних громадян Сумського державного університету саме і спрямовані на висвітлення можливостей та шляхів формування міжкультурного діалогу з урахуванням культурного розмаїття на уроках української мови як іноземної в контексті Європейської інтеграції. Слід додати, ще більш актуальною стане дослідницька діяльність з окресленої теми у рамках реалізації Модуля Жан Моне «Європейські цінності міжкультурного діалогу в галузі освіти: міждисциплінарний та інклюзивний підходи» («European values of intercultural dialogue in education: interdisciplinary and inclusive approaches» – EUROVALID) за участі студентів, молодих науковців та освітян.

Безумовно, за зростання напруги у міжетнічних стосунках актуалізується питання пошуку засобів її пом'якшення і подолання, а якщо будуть вибудовані адекватні механізми, то й запобігання їх виникненню [2]. Ми вважаємо, результативним може стати такий пошук у сфері міжкультурної взаємодії на заняттях з української мови. На думку дослідника В. Євтуха, оскільки міжкультурний діалог є одним з визначальних чинників у цій взаємодії, то він, за умови адекватного його застосування, стає дійовим фактором у досягненні цієї мети. До речі, саме на дієздатність

міжкультурного діалогу у вибудовуванні системи толерантних відносин у поліетнічному освітньому середовищі звертають увагу як міжнародні організації (Рада Європи, Європейський Союз, ОБСЄ), так і Міністерство освіти і науки України, постійно організовуючи «круглі столи», семінари, конференції.

Важлива роль у формуванні міжкультурного діалогу на засадах толерантності й демократії як важливих європейських цінностей надається студентам, науковцям та представникам різних етнічних спільнот, освітнім мігрантам, які навчаються в Сумському державному університеті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх публікацій з проблем утвердження європейських цінностей сучасної університетської освіти дав можливість стверджувати, що основні аспекти висвітлено у працях українських і закордонних учених. Окремі аспекти шляхів вкорінення й поширення європейських цінностей міжкультурного діалогу в українському освітньому просторі розглядаються у працях цілого ряду вітчизняних вчених, педагогів і практиків [1; 3].

Феномен міжкультурного діалогу висвітлено у статті В. Євтуха «Міжкультурний діалог: ефективний конструкт інтегративного розвитку поліетнічних суспільств» [2].

Визначення мети дослідження. Враховуючи актуальність проблеми та недостатній рівень її дослідження, ставимо за мету висвітлення сутнісних особливостей організації міжкультурного діалогу у процесі навчання студентів-іноземців на заняттях з української мови як іноземної та у процесі міжкультурної комунікації освітніх мігрантів в умовах полікультурного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проєкт «Європейські цінності міжкультурного діалогу в галузі освіти: міждисциплінарний та інклюзивний підходи» спрямований на реалізацію одного з ключових моментів соціальної інновації політики соціального згуртування ЄС – міжкультурного діалогу та соціальної рівноправної інклюзії. Висвітлимо

зміст поняття «міжкультурний діалог». На думку авторитетного науковця В. Євтуха, досить вдале узагальнююче визначення (особливо з уваги на можливість практичного застосування) міститься в документах Ради Європи. Міжкультурний діалог – це «відкритий і сповнений поваги обмін поглядами між індивідами, групами з різним етнічним, релігійним та лінгвістичним походженням і спадщиною на основі взаємного порозуміння» [2].

З метою сприяння міжнаціональному та міжкультурному порозумінню, толерантності та популяризації європейських цінностей серед іноземних студентів на базі СумДУ викладачами кафедри мовної підготовки іноземних громадян СумДУ створено відкриту освітню платформу «European Cross-Cultural Studies». Запровадження студій спрямоване на вирішення низки проблем, з якими стикаються іноземні громадяни під час міжкультурних контактів: 1) недостатнє знання культурного етикету, традицій, звичаїв українського народу, мови; 2) вивчення цінностей та особливостей українського населення; 3) попередження дезадаптації в іншомовному середовищі; 4) запобігання різноманітним проявам насильства, дискримінації, сегрегації, булінгу; 5) формування крос-культурної компетентності українських та іноземних студентів; 6) формування етнокультурної компетентності та культури взаєморозуміння в процесі крос-культурної взаємодії; 7) пропагування європейських цінностей; 8) популяризація мультикультурності та мовного різноманіття, розвиток мовних навичок, зміцнення взаєморозуміння між окремими людьми й цілими народами та відзначення тим самим важливості вивчення мов [3, с. 317-336].

Згідно з результатами навчальної роботи, найпродуктивнішою формою занять з української мови як іноземної, є тренінг міжкультурного спілкування. Креативними методами мовної підготовки з полікультурними групами є майстер-класи з виготовлення символічних поробок у дусі діалогу культур, наприклад, «Полотна миру». На полотні студенти висловлюють власний погляд на поняття «толерантність» різними мовами. Мета тренінгових занять з елементами арт-терапії: популяризація

мультикультурності та мовного різноманіття; виготовлення соціальної реклами; розвиток мовних навичок, які сприяють взаєморозумінню між студентами різних національностей та культур. Мовне різноманіття – це інструмент досягнення кращого міжкультурного розуміння.

Ще однією продуктивною практикою міжкультурного діалогу є відзначання святкових подій. Прикладом може слугувати ініціатива проведення онлайн занять, на яких студенти різних груп, представники різних країн висловлюють свої думки, погляди щодо певної теми. Так, 26 вересня 2022 року у рамках Європейського дня мов було проведено заняття в онлайн-форматі під керівництвом викладачів Пилипенко-Фріцак Н.А. та Чернякової А.В. з теми «Європейський день мов – свято, що єднає країни», у якому узяли участь іноземні студенти – учасники гуртка «Нащадки Гіппократа» та студенти груп МЦ.м-107 і МЦ.м-116. До навчально-виховного заходу студенти підготували презентацію, представили доповіді про історію та мету свята, про найбільш поширені мови та мови, що знаходяться на межі зникнення. Прикрасою заходу стали малюнки студентів Абзал Кхан Абсани (гр. МЦ.м-107), Кумар Маніш (гр. МЦ.м-116), Гавісіддаппа Карібасамма Гаанастрі (МЦ.м-129), Дуппала Сай Прітам (МЦ.м-129), Саін Джатін (МЦ.м-129), які презентували своє бачення багатого мовного та культурного розмаїття Європи, необхідності зміцнення міжкультурного розуміння. Малюнок студентки Абзал Кхан Абсани з Індії представлено у статті (Див. рис.1).

Рис.1. Міжкультурне різноманіття мов

Висновки й перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, згідно з результатами цієї розвідки важливим підходом євроінтеграції в освіті є імплементація європейських цінностей міжкультурного діалогу, толерантного спілкування, гендерної рівності, поваги до людей різних культур і національностей, зміцнення міжкультурного розуміння у процесі мовної підготовки іноземних студентів з урахуванням реалій сьогодення, тобто проведення занять в онлайн-форматі.

Ефективним у навчальному процесі є використання інноваційних методів навчання, таких як тренінги, інтерактивні методи навчання, зокрема проведення свят з використанням медійних технологій онлайн-платформ Meet (презентації), проведення творчих конкурсів малюнків, есе серед студентства.

Предметом подальших наукових розвідок стануть шляхи імплементації кращих європейських практик у формуванні міжкультурного діалогу з урахуванням дистанційних форм навчання.

Список використаних джерел

1. Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 28-29 травня 2021) / за ред. О. Тупахіної. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 182 с.
2. Євтух В. Міжкультурний діалог: ефективний конструкт інтегративного розвитку поліетнічних суспільств. Політичний менеджмент. № 3. 2008. С. 3–13.
3. Chernyakova, A. V., Pylypenko-Fritsak, N. A. (2021). Effective Cross-cultural Communication as a condition for adaptation of foreign students in the context of Strategy of Intercultural development of the City. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries : Collective monograph. Vol. 2. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 317-336. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-031-5-42>